

ven semmit sem lehet olvasni. Hol van Volkmann, Joachim, Goldmark életének és jelentőségének magyar szellemű feldolgozása? Lavotta, Csermák, Bihari, Reményi, Mosonyi életrajza? Schumannról, Schubertől, Chopinról, Verdiről, Rossiniról és a többi világnagyságról mit olvasson a magyar gyermek? Szabad-e késlekedni a magyar énekes színpad történetének megírásával? Az Operaház s a magyar egyházi zene történetének kiadásával? A magyar zenei lexikon halaszthatatlan kulturális követelmény. A magyar zene monumentáinak anyaga nincs se összegyűjtve, se megfejtvé. Így a zenének, hatásaiban talán a leg-egyetemesebb művészetnek, mely faji sajátosságainkat legjellegzetesebben tükrözi vissza, — magyarországi történetére sűrű homály borul. A magyar történelem, irodalomtörténet, nyelvészet, folklore, műtörténelem, zenei vonatkozásait kötelességünk felkutatni.

A német zenetudomány alapos, de germánul szörszálhasogató szelleméből él ma is zenevilágunk. Nem csodálható, hogy töredékes zeneirodalmunk könyveiből hiányzik a magyar mérlegelés, a magyar íz.

A magyar kultúra vezéreinek soha el nem múlt érdeme, hogy a magyar tudományosság új, hatalmas erőre kapott. A magyar zenetudományt is bele kell kapcsolni ebbe az áramlatba. Ha a gazdasági feltételek megvolnának, zeneirodalmunk megtalálná tudományos és művészeti katonáit.

Íróink nyolcvan százalékának nincs kiadója. De *zeneműkiadónk egyetlen egy sincs*. Ezeken az állapotokon segíteni kell, mert csak folyton növekedő kultúránk szeresheti vissza számunkra Nagy-Magyarországot.

Prahács Margit könyve figyelemreméltó, értékes dolgozat. Nem készült hézagpótló munkának, de rendszerességével, kutató szellemével s újszerű meglátásaival világot gyújt a zenei lélkiség nehezen kikapintható területén.

A szerző a zenei tehetség kibontakozásának előfeltételeit, ennek fejlődési menetét és ezzel együtt legalkalmasabb időpontját akarta megállapítani. Kutatta a zene és az emberi lélek közötti összefüggést, mert csak mindenoldalú vizsgálat után lehet

felismernünk azokat a lelki tulajdonságokat, melyek alapján a zenei megértés létrejön. Vizsgálatai eredményeit történelmi alapon is igyekezett igazolni, Gondos pszichológiai módszerrel elérkeztek könyve végén a muzikalitás és zenei tehetség definíciójához, melyet így szövegez meg: „A muzikalitás a zenének, mint specifikus nyelvnek megértésében áll. A zenei tehetség a zenének, mint specifikus nyelvnek nemcsak megértését, de tolmácsolásának képességét is feltételezi, mint alkotó pedig valamely lelki tartalom ezen nyelv által való kifejezésének a képességét mutatja.“ Fejtegetéseinek végső konzekvenciájával meghatározza a zene-kultúra egyetlen és legfontosabb feladatát, melyet Platon és Arisztotelesz már világosan látott: *a nemes, idealisztikus, lendületekre fogékony kedélyvilág kifejlését.*

Az okos kis könyv több ügyesen csoportosított fejezetre oszlik. Ha ezek közül egyet ki kellene emelnünk, legérdemesebb volna „A zene történeti fejlődésének és kultúrájának lelki feltételei“ című tanulmányrészlet. Élesen meglátott tények és helyes megállapítások dícsérik benne a szerzőt.

Papp Viktor.

Móra Ferenc: Georgikon. Nemes szándék vezette az Universitas Könyvbarátok Szövetségét, amidőn jó könyvek megjelentetésére vállalkozott. A kiadványainak első köteteként megjelent Georgikon örvendetes bizonyágtétele annak, hogy a nemes szándék immár hasznos tetté valósult.

Móra Ferenc könyvéből a mezők tiszta levegője áramlik felénk. Ez a tiszta légáramlás nagy jótétemény mindazokra, akik elszoktak élvezéstől, mert elfelejtett, vagy még föl sem ismert szépségek üde harmatát hinti a modern élet fülledt levegőjében vergődő lélekre. A Georgikon írója, miután a városi élet emésztő robotja veszedelmessé kezdett számára válni, elment oda, ahol a romlatlan, nyugodt és természetes élet balzsama szétárad és gyógyítja, csilapítja a fáradt idegeket. Nem is kellett Szegeдрől messze utaznia, hogy a csodálatos hatású klimatikus vidéket megtalálja. Ott van az mindjárt Szegeд határában s úgy hívják, hogy Homokország. Ennek a vendége Móra Ferenc és, mint vendég, igyekszik alkalmazkodni a vendég-

lító bírodalom szokásaihoz és életmódjához. Homokország sajátos népének egyszerű életét éli és egymásután fölfedezi, meglátja annak hivalkodás nélkül való szépségeit.

Nemcsak szemléli Homokország életét, hanem egészen elmerül benne s annak minden mozzanata a maga lírikus lényének eleven tényezőjévé hatalmasodik. Ezért nem válik pusztá leírásá Homokország jellemző életének, ember, állat vagy növényalakjainak rajzai körül egyetlen egy sem, hanem az író melegséget sugárzó lelkétől mindegyik megkapó lírává színesedik. Éppen az teszi Móra könyvét tökéletes hatásúvá, hogy benne a legfinomabb részletekig elmélyedő élelátás realizmusa nagy, egybefoglaló bíraisággal olvad harmonikus egységbe. Írásművészetének ez a sajátos Petőfi leíró költészetére emlékeztet. Legjellemzőbb sajátosága a minden emberit szeretettel megértő, meleg csillogású humor. Ettől nyerne a szürke homok emberei, állatai és növényei színes, egyéni életet.

Megismerkedünk Habival, akit azért tartanak a tanyai fogadóban, mert fabulás ember és a kijáró városi urakat elmulattatja bolond beszédével. A fák is elvonulnak előltünk, miközben az író avatott bemutatása föltárja számunkra egyéniségük és jellemük titkait. Az érett kalászkok zizegése csodálatos szépségű himnuszba olvad össze a pity-palatty szavával és a fák suttagásával. A méhekről, darázsról és bodzáról való könnyed csevegés példa rá, hogy jelentéktelen kisísegek is jelentőségét nyernek Móra vonzó előadásában. Meghatóan kedves emléket állít a költő az erdésznek, aki „erdőket ültetett a homokba és arca verejtékével kertet csinált a sívó kopárból“. A homoki „szülék“től azt is megtudjuk, hogy „hüvelyk-pici“ nevű szikracsillag addig ugrál a „Döncő szekérjibe“ fogott középső csillag-ökörre, míg egyszer csak rajta marad s akkor vége lesz a világnak. A kincsásás motívuma is új életet nyer előadásában. Az édesanyai szeretet poétikus szépségű rajza bontakozik elő „A jó Isten kenyérsütőgépjé“ c. bájos meséből. Kitűnő leírását olvassuk a homokpusztai viharának és a „Proelia ventorum“ c. rajzban, amelynek élő főszereplője megint csak Habi, aki furfangos módon menekül meg a bőrigázástól.

Ilyen és ezekhez hasonló rövid leírásokból, mintmegannyi finoman kicsiszolt mozaik-darabból, alakul ki Móra Ferenc könyve nyomán boldog Homokország romlatlan, egyszerű életének megkapóan színes képe. Az egyes mozaikdarabok magukban véve is hiánytalan tökéletességűek, de azonfelül tárgyi és hangulati szerves összefüggésben is vannak egymással. A kis gyűjtemény a homok költészetéből fakadó gyönyörű ciklus, kristályos, szép magyar prózában írva.

A könnyed költői stílus és az állandóan fel-felcsillanó humor színes fátyla mögül nemcsak az érdekes motívumok sokasága bontakozik elő, hanem az író meghatóan kedves mélabúja is. Szerencse, hogy ez a mélabú nemigen okoz fájdalmat, hiszen a humor mindent meggyógyít. Azonban azt a kiküszöbölhetetlen tragikumot, amely a természetes élethől kiszakadt kultúrember életében latens tényezőként kétségkívül megvan, megkapó igazsággal érezeti. Ez a csendes tragikum abban a szüntelen vágyódásban nyilvánul, amely többé-kevésbé minden városi embert vonz vissza a maga Homokországába. Ezt érzí Móra Ferenc különös erővel, valahányszor elmereng a természet jelenségein! Ennek hatásaként eltörpül sok nagynak hitt jelensége a világ folyásának és különös jelentőségét nyernek alig észrevehető mozzanatai az egyszerű lények világának. A dolgok mértéke megváltozik s az élet mindenek fölött való szépsége harmonikus egységbe foglalja a kis és nagy dolgokat.

Mindezekből természetesen következik, hogy valami csodálatos nyugalom szélesendje támad azok lelkében, akik szívesen tudják Móra Ferencet Homokország puha ösvényén követni. Ez a lelki szélesend pedig mindenkire nagy áldás manapság, amikor nemzeti, társadalmi és egyéni válságok vihara zúg felettünk.

Gulyás Sándor.

Ismeretterjesztő könyvek. (Bene Lajos: A magyar falu társadalma. Hegyaljai Kiss Géza: Lorántfy Zsuzsána fejedelemasszony. Schmidt József: Ázsia világossága.)

Bene Lajos maga mondja könyvében, hogy a magyar faluról alkotott felfogásunk, minden a faluval való ezerféle kapcsolatunk ellenére is, nagyon irodalmi. A faluval szinte mindig ellenséges érzülettel szembenálló